

Docenteninstructie met werkvormen bij de kennisclip Zorg in de stervensfase

De kennisclip (video) van 6.43 minuten bespreekt de belangrijkste aandachtspunten bij de zorg voor een patiënt in de stervensfase, ook wel de terminale zorgfase genoemd.

Deze kennisclip vormt een tweeluik met de kennisclip Zorgpad stervensfase.

Aan bod komen onder andere de volgende onderwerpen:

- regievoering,
- rol van de naaste,
- symptoombestrijding op de vier dimensies
- het verloop van de stervensfase aan de hand van de waarneembare verschijnselen bij de patiënt.

Leerdoelen

Na de kennisclip is de student/cursist in staat:

- de stervensfase te herkennen en te markeren bij de patiënt aan de hand van aspecten die kenmerkend zijn voor de stervensfase
- de veranderde focus van zorg aan te geven die samenhangt met de markering van de stervensfase
- de veranderde rol van de naasten tijdens de stervensfase te benoemen en hier over te communiceren

Werkvormen te gebruiken na het bekijken van de kennisclip om de inhoud te kunnen duiden. Er worden twee suggestie gedaan. Daarnaast is er onderscheid gemaakt in de rollen die een (aankomend) zorgverlener heeft op basis van opleidingsniveau, te weten op MBO niveau en op HBO en WO-niveau.

HBO niveau 6, WO-niveau bachelor geneeskunde 6, WO-niveau basisarts 7 en eventueel WO-niveau 8
--

Suggestie werkvorm 1 met opdracht

Bespreek in subgroepen de volgende punten:

- Wanneer kan je de stervensfase bij een patiënt markeren? Welk vroege tekenen zijn hierbij nodig?
- Wat kan je vertellen over de late tekenen? Wat betekenen zij in het stervensproces?
- Wat zijn je handelingen nadat bij de patiënt de stervensfase is gemarkeerd? Denk hierbij aan de regievoering.
- In de kennisclip wordt gesproken dat de focus van zorg verandert met het markeren van de stervensfase bij de patiënt. Hoe zie jij dit? En wat betekent dit voor jou als zorgverlener?
- Tijdens de stervensfase wordt de rol van de naaste belangrijker.
 - a. Geef enkele veranderingen aan voor de naaste(n) in deze fase?
 - b. Welke aandachtspunten vraagt dit voor de zorgverlener?
- De kennisclip eindigt met dat de stervensfase een intensief proces is. Beargumenteer waarom dit zo wordt gesteld.

Plenair afsluiten met aandacht voor:

- de kenmerken om tot markeren van de stervensfase te komen,
- proactieve zorgplanning,
- communicatie naar zorgverleners over afstemming en afspraken over de zorg tijdens het stervensproces
- communicatie naar de stervende en de familie/naasten

Ter afsluiting kan aandacht worden gegeven aan het hulpmiddel Zorgpad Stervensfase om in te zetten. De volgende kennisclip Zorgpad Stervensfase gaat hier nader op in.

Suggestie werkvorm 2 met opdracht

Script voor een rollenspel schrijven.

In subgroepen aan de hand van de informatie uit de kennisclip de rollen beschrijven met als gegeven: wat zij dienen te doen en/of hoe dienen zij te handelen bij een patiënt die zich in een verslechterde situatie bevindt wat mogelijk tot de dood leidt.

De rollen zijn:

- de patiënt, met waarneembare symptomen die kunnen leiden tot de stervensfase
- de verzorgende of verpleegkundige, die de patiënt dagelijks verzorgt

- de arts, behandelaar en verantwoordelijk voor de zorg van de patiënt
- een naaste of familielid van de patiënt, die zich in nabijheid van de patiënt bevindt

In het script dient naar voren te komen: het markeren, het herkennen van de stervensfase – regievoering – kenmerken van het verdere verloop van het stervensproces – rol van de naaste.

Ter afsluiting kan eventueel een rollenspel worden gespeeld door een andere subgroep.

MBO niveau 2 en 3 en 4 (helpenden – verzorgenden – verpleegkundigen)
--

Suggestie werkvorm 1 met opdracht

Na het bekijken van de kennisclip in subgroepen de volgende vragen bespreken:

- Hoe herken je aan een patiënt dat deze stervende is. Benoem een aantal vroege en late kenmerken van de stervensfase.
- Op welk moment informeer je de arts?
- Heb je in je werk of privé wel eens met een stervende te maken gehad? Wil je hier iets over vertellen? Bijvoorbeeld in hoeverre je enkele kenmerken herkent?
- Er wordt in de kennisclip gesproken over de vier dimensies van zorg (fysiek, psychisch, sociaal en spiritueel) welke invulling kan je hieraan geven tijdens het stervensproces?
- In de kennisclip werd gezegd dat met de markering van de stervensfase ook de focus van zorg verandert. Benoem enkele punten die veranderen in de zorg in deze fase? Wat betekent dit voor jou als (aankomend) zorgverlener in jouw zorgverlening?
- Tijdens de stervensfase wordt de rol van de naaste(n) belangrijker. Waarom is dit? En wat vraagt dit van de betrokken zorgverlener?
- Als zorgverlener is het belangrijk de familie/naasten voor te bereiden op de naderende dood van de stervende. Geef aan hoe je dit zou doen? Wat is belangrijk om te vertellen aan de familie/naasten?
- De stervensfase wordt in de kennisclip aangegeven als een intensief proces. Bespreek waarom dit zo aangeven?

Plenair enkele kernpunten uit de vragen bespreken om te bekijken of de kern van de kennisclip eruit is gehaald, bijvoorbeeld:

- en b. de symptomen; wanneer je de vroege symptomen waarneemt dan arts informeren voor het markeren van de stervensfase.
- de vier dimensies met aandacht voor zowel de stervende als de naasten/familie
- focus van zorg met in achtning de waarden, wensen en behoeften van de stervende patiënt
- aandacht voor het in overleg en afstemming met de arts (hoofdverantwoordelijke) doen aandacht voor communicatieve vaardigheden afstemmen op de betreffende familie/naasten.
- ter afsluiting. Hoe ligt dit bij je zelf (de stervensfase is een intensief proces)?

Ter afsluiting kan worden aandacht gegeven aan het hulpmiddel Zorgpad Stervensfase om in te zetten. De volgende kennisclip Zorgpad Stervensfase gaat hierop in. Er is ook een animatie van 2 minuten over het Zorgpad Stervensfase om af te sluiten: [Zorgpad Stervensfase](#). Kwaliteit van zorg in de laatste levensfase. Zie link [YouTube](#).

Suggestie werkvorm 2 met opdracht

Laat de studenten/cursisten een overdracht schrijven waarin de kernpunten uit de kennisclip beschreven worden. Laat in de overdracht aan de orde komen:

- het stervensproces met de kenmerken (vroege en late tekenen van de stervensfase)
- iets over de ademhaling
- de zorg tijdens het stervensproces
- aandacht voor de naaste(n)/familie tijdens het stervensproces met daarbij de veranderde rol

Na afloop met twee of drie personen de eigen overdracht vergelijken en bespreken met de vragen:

- Welke verschillen zijn er?
- Zijn er nog openliggende vragen of onduidelijkheden?

Deze twee vragen eventueel plenair bespreken.